

Shanty's

Shanty is eigenlijk een samenzang ter coördinatie van gezamenlijke fysieke arbeid. (denk b.v. aan marsliedjes en de paukenist a/b v/d galeien).

Men trekt n.l. pas op volle sterkte aan b.v. een tros, als men allemaal op hetzelfde moment een rukbeweging maakt.

De shanty kan bogen op een eeuwenoude geschiedenis.

De oorsprong van het woord shanty is niet meer te achterhalen.

Maar aangezien het vroeger ook wel werd geschreven als chanty, zou het een afgeleide/verbastering kunnen zijn van het Franse chanson.

Al in geschriften uit 1493 werd geschreven over verschillende soorten liedjes die werden gezongen tijdens verschillende soorten werkzaamheden a/b.

Ook was er toen al sprake van een shantymaan.

Het gegeven dat er in dit geschrift werd gesproken van “een zekere vorm van georganiseerde zang”, betekent dat shanty al langer in gebruik was.

Wellicht werden er dus ook al op de “Santa Maria” van Columbus, Shanty's gezongen.

Men moet zich van dit zingen niet al te veel voorstellen. Het bleef meestal bij het op het juiste moment roepen van woorden, zoals Yeah, Yeah. Of joho, joho

Meestal was het werk te zwaar om er ook nog uit volle borst bij te kunnen zingen.

Oorspronkelijk is de shanty een zgn “beurtzang”.

De shantymaan die de orders uitzong en de rest die antwoordde.

Vaak verzong de shantymaan delen v/d tekst en het aantal coupletten terplaatse, afhankelijk van de duur van de werkzaamheden.(b.v. de visserij)

Ook paste hij het tempo aan, aan de zwaarte van de werkzaamheden.

Het binnenhalen van het anker met het “gangspil” was in het begin licht werk en dan werd er dus sneller gezongen, maar als het anker erin kwam te hangen en het werk dus zwaarder werd, zong men langzamer.

De shanty's konden ook worden gebruikt als een soort protestliedjes.

Aan boord was de kapitein n.l. een absoluut heerser en elke vorm van tegenspraak werd al snel uitgelegd als muiterij, met alle gevolgen vandien.

Er gold echter een ongeschreven wet op zee, dat er op de gezongen tekst, geen enkele vorm van censuur vooraf werd toegepast en ook geen sancties achteraf.

De zeeman kon dus tijdens het zingen zijn hart luchten, dat bv de stuurman een rotzak was, of dat het eten niet te pruimen was.

Dit protesteren gebeurde vooral met de Fore-bitters.

Doordat deze liedjes wel heel erg “reis-gebonden” waren, (alleen op dié reis waren zowel dié stuurman, als dié kok a/b) zijn er van dit genre geen liedjes bekend gebleven.

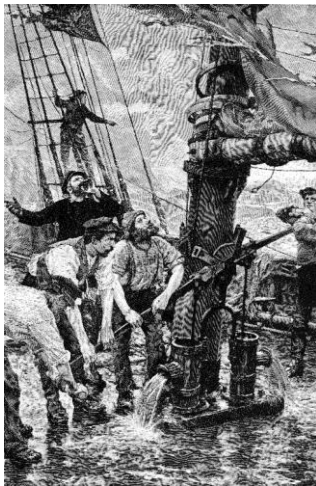
Verschillende soorten zeevaart (zoals b.v. visserij of walvisvaart), hadden verschillende soorten shanty's.

De shanty wordt grofweg verdeeld in 2 typen t.w.:

- a) werklidjes
- b) "vrije tijds"-lidjes. (fore-bitters).

De werklidjes werden weer onderverdeeld in :

1. Haallidjes, die werden gezongen tijdens het ritmisch trekken aan de touwen;
2. Gangspillidjes die werden gezongen aan de kaapstander (ook wel braadspil genoemd), b.v. bij het binnenhalen van het anker;

3. Pomplidjes, die werden gezongen tijdens het werken aan de pompen;

De "vrije-tids"-lidjes waren zeemanslidjes of zgn forebitters. Zogenaamd naar de forebitts, een stel bolders op het bakdek waar de zeeman in zijn vrije tijd zat te zingen, te kletsen of een pijpje te roken.

Meestal 's-avonds tussen 6 en 8 uur.

Werden de shanty's en gangspillidjes meestal zonder muziek gezongen, bij de forebitters werd men vaak begeleid door een trekharmonica, viool, banjo of wat er maar a/b was.

Deze lidjes waren meer verhalend over b.v. zeereizen of avonturen, maar ook over drank en vrouwen.

In de praktijk werden de 4 mogelijkheden onderling omgewisseld.

Zij het dat niet ieder zeemanslidje (door het tempo), geschikt is als shanty.

Niet iedere maatsoort is geschikt als werklid.

Doordat de zeevarenden analfabeet waren, zijn er nagenoeg geen teksten zwart-op-wit vastgelegd. Alle teksten werden mondeling overgebracht.

Hierdoor wordt hetzelfde lidje, overal ter wereld, anders gezongen. Maar ook verschilde de tekst van reis tot reis.

Ook van componeren had men uiteraard totaal geen verstand. Men gebruikte dus bestaande melodietjes, waarop een eigen tekst werd samengesteld.

Doordat, ook toen al, de bemanningen van internationale samenstelling was, werden er melodietjes uit geheel Europa gebruikt.

Hoewel heel lang Holland's de voertaal was op alle schepen in West-en-Noord Europa, zijn er slechts heel weinig Nederlands-talige songs bewaard gebleven.

Slecht een enkeling, zoals "W.Z.W. van Ameland" en "Daar was laatst een meisje loos" wordt heden ten dage nog gezongen

Zij het dat "Daar was laatst een meisje loos" vrijwel alleen (helaas ??) als kinderlidje wordt gezongen. (Hoewel het als shanty op een andere melodie werd gezongen, dan het hedendaagse kinderlidje).

Verder kende men bij het zingen zgn. "Outbound" en "Homebound"-lidjes welke men respectievelijk op de "uit-reis" en op de "thuisreis" zong.

Vaak gebruikte men hier dezelfde melodie voor en werd alleen de tekst aangepast.

Rolling Home is zo'n typisch "home-bound"-lied.